

ARATÁS 141.

A gazdálkodó emberek nyáron nemigen érnek rá ünnepelni. Kevesebb ilyenkor a hagyományos ünnep, ez inkább a mezőgazdasági munkák ideje. A nyári napfordulót, Szent Iván napját (június 24.) azonban számon tartják. A Vajdaságban Szent Iván napján még ma is tüzet gyújtanak az utakon, útke-reszteződéseknél, amit a fiatalság átugrál. Egy völgyesi asszony szerint: „Mégraktuk a tüzet szalmával, oszt azt ugrátuk. Mindën kis út végén, végig, mindenhun tűzëtek. Mer azt mondták, hogy a Szent Iván-tüzet aki ugrálja, az nem lész sebës.” Egy zentai asszony így mesélte: „Akkor mink a szoknyánkat összekaptuk és úgy ugrottuk át. A fiúk meg, ugye, nadrágba, úgy könnyebben repütek. Nekünk is vót az a fehér alma. Volt, amelyik beledobta [a tűzbe], ez meg a jégkár ellen.” (A szokásról bővebben Burány 2001, 11–17, Borus 1981, 55.) Énekek azonban nem tartoznak a Szent Iván-i tűzugráshoz ezen a vidéken.

Szent Ivánt követően hamarosan elérkezik Péter-Pál napja (június 29.), az aratás kezdete. Ez a legnehezebb mezőgazdasági munka, melynek eredménye sok család sorsát meghatározza akár egy esztendőre is. Bár számos lírai dal szövegében szerepel az aratás, ezek nem kötődnek az aratás időszakához, bármikor lehet énekelni őket. Kalendáris szokás viszont az aratóünnep, melyet évente egyszer tartanak azokon a nagyobb birtokokon, ahol fizetett aratókkal dolgoztatnak. A munka végén aratókoszorút készítenek, ezzel és rigmussal, énekekkel köszöntik a gazdát, aki viszonzásul megvendégeli őket. „Az aratás vége felé néhány ügyesebb kezű marokszedő (asszony vagy lány) megfonta a koronát előre kiválogatott búzakalászból, és olykor búzavirággal és pipaccsal díszítették. Amikor bevégezték az aratást, valamennyien rendbe szedték magukat, fölverték az erre az alkalomra kivitt tiszta ruhát, felsorakoztak, és nótaszóval megindultak befelé. Vitték a koszorút vagy a koronát a gazdának... a koszorú átadásakor a bandagazda rigmussal is köszöntötte a gazdát: »Kinn jártam a tallón, búzakalászt széttem, / A búzakalászból koronát kötöttem. / Fűztem a jó Isten dicsőségére, / És e háznak a tisztületére.«” (Pénovátz 2010, 28). A zentai Kalmár Jánosné szerint az „arató beköszöntő” így hangzik: „Adjon Isten füvet, fát, / Tele pincét, kamarát, / Nagy örömet a házba, / Boldogságot hazánkba!” Az ugyancsak zentai Kelemen András elmondta, hogy „búzakalászbú koszorút csináltak olyan helyen, ahun vótak több aratók. Akkor villára tették és vitték bē. Mikor bevitték, a gazdasszon várta űket egy veder vízzel és lēlocsolta űket, hogy sok esső lēgyën.”

A regőcei aratóünnepi énekekben Szent Péter apostol mint részes arató szerepel.

141. Aratóünnepi ének



1. A Szent Pé-ter a-pos - tol El-ső rész-a - ra-tó volt.



El - kül - döt - te az Úr Jé - zus, Hogy részt a-ras - son.



2. El-vé-gez - te mun-ká-ját, Meg-kö-ti ko - szo-rú-ját.



Tes-sék, tisz-telt nagy-sá - gos úr, Ko-szo-rúnk-kal él - tes-sük!

Regőce, Benyei Jánosné.

Király E., 1957.

Főként búcsús szöveggel együtt járó, újabb, dúr dallam. Tíz változata ismert a Dunántúlon és az Alföld déli részén. Első fele feltehetően a 19. századi eredetű, *Jöjj, Szentlélek Úristen* kezdetű pünkösdi énekből alakult ki.

Variáns: 180-IV, 192. szentcsalád-járás éneke, 334-I. István-köszöntő.

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/301.